

Sygn. akt: III AUa 789/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 kwietnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Jacek Zajązkowski

Sędziowie: SSA Ewa Chądryńska

SSA Lucyna Guderska (spr.)

Protokolant: sekr. sądowy Patrycja Stasiak

po rozpoznaniu w dniu 19 kwietnia 2013 r. w Łodzi

sprawy **D. W.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddziałowi w Ł.**

o zwrot nienależnie pobranej renty socjalnej,

na skutek apelacji wnioskodawczyni

od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi

z dnia 6 marca 2012 r., sygn. akt: VIII U 387/12;

1. zmienia zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję organu rentowego w ten tylko sposób, że ustala, iż D. W. nie jest zobowiązana do zwrotu renty socjalnej za okres od 1 marca 2011 r. do 31 maja 2011 r.;

2. oddala apelację w pozostałej części;

3. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddziału w Ł. na rzecz D. W. kwotę 210 (dwieście dziesięć) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu za obie instancje.

Sygn. akt III AUa 789/12

UZASADNIENIE

Decyzją z 7 lipca 2011 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. zobowiązał D. W. do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres od 1 marca 2011 r. do 30 czerwca 2011 r. w kwocie 2.446,68 zł.

W odwołaniu od tej decyzji D. W. wniosła o jej zmianę i zwolnienie jej z obowiązku zwrotu renty socjalnej podnosząc, że nie można przypisać jej złej woli, gdyż wypłata nastąpiła z przyczyn od niej niezależnych. Wskazała, że nie była należycie pouczona o zasadach wypłaty świadczenia i przyczynach braku do ich pobrania, zaś pouczenie powinno być zrozumiałe i konkretne.

Zaskarżonym wyrokiem z 6 marca 2012 r. Sąd Okręgowy w Łodzi oddalił odwołanie.

Sąd I instancji ustalił, że D. W. w dniu 14 marca 2011 r. złożyła wniosek o przyznanie prawa do renty socjalnej, do którego załączyła zaświadczenie, że w okresie od 1 stycznia do 31 marca 2011r. osiąga przychód w wysokości 1.386 zł miesięcznie.

Organ rentowy decyzją z 4 maja 2011 r. przyznał D. W. rentę socjalną na okres od 1 marca 2011 r. do 30 kwietnia 2012 r.

W dniu 16 czerwca 2011 r. odwołująca złożyła w ZUS zaświadczenie o wysokości uzyskanego dochodu w związku z zatrudnieniem. Informacja tam zawarta spowodowała wstrzymanie wypłaty renty socjalnej od 1 lipca 2011 r., po czym organ rentowy ustalił wysokość osiągniętego przychodu od dnia przyznania prawa do renty socjalnej do końca czerwca 2011 r. i stwierdziwszy przekroczenie przychodu wydał zaskarżoną decyzję.

W Komunikacie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z 16 lutego 2011 r. w sprawie kwot przychodu odpowiadającej 30 % przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za IV kwartał 2010 r. kwota ta od 1 marca 2011 r. wynosi 1 031,50 złotych.

W oparciu o powyższe ustalenia Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie nie jest zasadne.

Przywołując treść art. 4 ust. 1 ustawy z 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej Sąd stwierdził, że w decyzji z 4 maja 2011 r. o przyznaniu odwołującej renty socjalnej znalazło się pouczenie zawierające informacje o zasadach wypłaty renty socjalnej, w szczególności, kiedy świadczenie nie przysługuje, między innymi w przypadku osiągnięcia przychodu. Podniósł, że pouczenie to - wbrew twierdzeniu odwołującej - zawiera informacje dotyczące wypłaty renty socjalnej, w tym wyjaśnienie, co jest świadczeniem nienależnym i kiedy dochodzi do konieczności jego zwrotu.

Sąd wskazał, że z art. 138 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz art. 84 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych wynika, że osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu wraz z odsetkami, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego. Za nienależnie pobrane świadczenia w rozumieniu tej ustawy uważa się między innymi świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania.

Zdaniem Sądu I instancji, zebrany w sprawie materiał dowody wskazuje, że D. W. pobrała nienależne świadczenie w ustalonej decyzją wysokości.

Sąd podkreślił, że odwołująca została pouczona o okolicznościach powodujących utratę prawa do renty socjalnej. Ponadto została zobowiązana do informowania organu wypłacającego świadczenie o wszelkich okolicznościach powodujących zmianę uprawnień. Takie pouczenie znajduje się na odwrocie otrzymanej przez nią decyzji z ZUS.

W ocenie Sądu Okręgowego, odwołująca powinna była liczyć się z możliwością powstania obowiązku zwrotu wypłaconej renty socjalnej, wiedząc o wysokości swojego wynagrodzenia. Odpowiedzialność za brak wiedzy organu rentowego w tym zakresie obciąża odwołującą się, gdyż to na niej ciążył ustawowy obowiązek informowania ZUS o wszelkich okolicznościach rzutujących na prawo do renty. Załączone zaświadczenie do wniosku o rentę nie może być dowodem na popełnienie błędu przez organ rentowy, gdyż dotyczyło jedynie w części dochodu z pracy. Sąd wskazał, że odwołująca może zwrócić się z wnioskiem o odstąpienie od żądania zwrotu kwoty nienależnie wypłaconego świadczenia w całości lub części, o zmniejszenie wysokości potrąceń, rozłożenie na raty. Natomiast nie zachodzą przesłanki uznania zaskarżonej decyzji za niezasadną z powodów wskazanych w odwołaniu.

Z tego względu Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie.

Apelację od powyższego rozstrzygnięcia złożyła D. W., zarzucając naruszenie przepisów prawa materialnego:

a) art. 138 ust. 2 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z art. 15 pkt 1 ustawy z 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej, poprzez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że

świadczenia wypłacone odwołującej się za okres od 1 marca 2011 r. do 30 czerwca 2011 r. zostały przez nią nienależnie pobrane;

b) art. 138 ust. 1 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z art. 15 pkt 1 ustawy z 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej, polegające na ich zastosowaniu pomimo braku przesłanek określonych w tych przepisach.

Wskazując na powyższe skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie odwołania w całości oraz o zasądzenie od organu rentowego na rzecz odwołującej się kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje według norm przepisanych.

W uzasadnieniu apelacji skarżąca podniosła, że załączyła do wniosku o przyznanie prawa do renty socjalnej wszystkie wymagane przepisami prawa dokumenty, w tym zaświadczenie wydane przez płatnika składek na ubezpieczenia społeczne, z którego wynikało, że odwołująca się jest zatrudniona na podstawie umowy o pracę nakładczą w okresie od 1 stycznia 2011 r. do 31 marca 2011 r., za wynagrodzeniem 1.386 zł. Podkreśliła także, że została pouczona o okolicznościach powodujących zawieszenie lub utratę prawa do renty socjalnej dopiero z chwilą doręczenia jej decyzji o przyznaniu jej prawa do renty socjalnej z 4 maja 2011 r. Nie można zatem zgodzić się z Sądem I instancji, że odwołująca się była pouczona o tych okolicznościach przed dniem doręczenia jej decyzji z ZUS. Odnosząc się zaś do argumentu Sądu I instancji, iż odwołująca się została zobowiązana do informowania organu wypłacającego świadczenia o wszelkich okolicznościach powodujących zmianę uprawnień należy uznać, że obowiązek ten powstał dopiero z chwilą otrzymania przez odwołującą się pierwszego świadczenia. Zgodnie bowiem z treścią art. 10 ust. 7 ustawy o rencie socjalnej, obowiązek ten ciąży na osobie pobierającej rentę socjalną, zaś pierwsze świadczenie zostało jej wypłacone w dniu 15 maja 2011 r. Dopiero zatem od tej chwili ciążył na niej obowiązek powiadomienia organu o wysokości osiągniętego przychodu, przy czym pouczenie o przedmiotowym obowiązku nastąpiło z chwilą doręczenia jej decyzji o przyznaniu renty socjalnej.

Zdaniem skarżącej, organ rentowy wydając decyzję o przyznaniu prawa do renty socjalnej posiadał wiedzę, że w marcu i kwietniu 2011 r. odwołująca się osiągnęła przychód powodujący zawieszenie prawa do renty, gdyż wynikało to z zaświadczenia płatnika składek, które zostało załączone do wniosku o rentę. Winien zatem zawiesić wypłatę świadczenia za te miesiące.

Sąd Apelacyjny dodatkowo ustalił i zważył, co następuje:

Decyzja ZUS z 4 maja 2011r. o przyznaniu D. W. prawa do renty socjalnej została wysłana odwołującej zwykłą przesyłką w dniu 25 maja 2011 r. (kopia decyzji k. 31 akt rentowych). Należność z tytułu renty socjalnej za okres od 1 marca do 31 maja 2011r. została przekazana przez ZUS do urzędu pocztowego w dniu 11 maja 2011 r., zaś należność za czerwiec 2011 r. – w dniu 15 czerwca 2011 r. (pismo procesowe ZUS z 11.03.2013 r. k. 85).

Nie ulega wątpliwości, że szczególnie istotnym elementem regulacji art. 138 ust. 2 pkt 1 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz. U. z 2009 r., Nr 153, poz. 1227 z późn. zm.) jest wymóg pouczenia osoby pobierającej świadczenie o braku prawa do pobierania świadczenia (w ogóle lub w określonej wysokości). Wymóg pouczenia ma przy tym charakter formalny, co oznacza, że osoba, której umożliwiono zapoznanie się ze stosowną informacją (pouczeniem), nie może zasłaniać się okolicznością faktycznego braku zapoznania się z tą informacją. Tym samym niedoczytanie pouczenia znajdującego się na odwrotnej stronie decyzji przyznającej świadczenie obciąża świadczeniobiorcę.

Odnosząc powyższe na grunt przedmiotowej sprawy należy podnieść, że – skoro organ rentowy decyzję o przyznaniu D. W. prawa do renty socjalnej, na odwrocie, której zawarte zostały m.in. pouczenia o okolicznościach powodujących zawieszenie prawa do tego świadczenia oraz o obowiązku zawiadomienia ZUS o osiąganiu przychodu i jego wysokości, wysłał w dniu 25 maja 2011 r. – to skarżąca otrzymała ją najprawdopodobniej w końcu maja lub na początku czerwca 2011 r. Dopiero z chwilą otrzymania tej decyzji spełniony został zatem wymóg pouczenia jej o braku prawa do pobierania renty socjalnej z uwagi na osiąganie przychodu w wysokości powodującej zawieszenie prawa do

świadczenia. Dlatego też zgodzić się trzeba ze skarżącą, iż świadczenia z tytułu renty socjalnej za okres od 1 marca do 31 maja 2011 r. nie mogą być uznane za świadczenia nienależnie pobrane w rozumieniu art. 138 ust. 2 powołanej wyżej ustawy. Ubezpieczona otrzymała, bowiem wypłatę renty socjalnej za w/w okres w połowie maja, 2011 r., kiedy nie była jeszcze pouczona o braku prawa do ich pobierania. Nie obciąża jej, zatem określony w art. 138 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, obowiązek zwrotu świadczeń za ten okres.

Z powyższych względów Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję organu rentowego i orzekł, jak w punkcie pierwszym wyroku.

W pozostałym zakresie apelacja, jako niezasadna, podlega oddaleniu na mocy art. 385 k.p.c. W świetle dokonanych ustaleń nie ulega wątpliwości, że renta socjalna za czerwiec 2011 r. była świadczeniem nienależnie pobranym, gdyż najpóźniej w pierwszych dniach czerwca 2011 r. skarżąca otrzymała już decyzję z 4 maja 2011 r. zawierającą stosowne pouczenie o braku prawa do pobierania renty socjalnej z uwagi na osiągnięcie przychodu w wysokości powodującej zawieszenie prawa do świadczenia. Pomimo tego skarżąca pobrała 15 czerwca 2011 r. rentę za czerwiec 2011 r. i dopiero w dniu 16 czerwca 2011 r., tj. już po przekazaniu jej przez ZUS świadczenia, zawiadomiła organ rentowy o uzyskiwaniu przychodu z tytułu wynagrodzenia za pracę w wysokości 1.386zł brutto miesięcznie.

O kosztach procesu za obie instancje Sąd orzekł stosownie do wyrażonej w art. 98 § 1 k.p.c. zasady odpowiedzialności za wynik postępowania w związku z treścią § 12 ust. 2 i § 13 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348 z późn. zm.).